

Tina Štupar

POLETJE 1991 »NA KMETIH«: ODMEVI SLOVENSKE OSAMOSVOJITVE V ČASOPISU KMEČKI GLAS V LUČI AKTUALNIH DOGODKOV, KMETOVANJA IN AGRARNE POLITIKE TER UPORABA ČASOPISA PRI POUKU ZGODOVINE V SREDNJI ŠOLI

UVOD

»Med zgodovinarji kroži že kot šala. Odgovor na vprašanje namreč, zakaj je lažje in manj problematično raziskovati (in poučevati, op. avt.) na primer srednji vek kot pa novejšo, nam bližjo preteklost. Akterji, zlasti tisti iz srednjega veka, namreč zgodovinarja ne morejo več popravljati, demantirati ali pa mu kar koli očitati, medtem ko akterji iz bližnje preteklosti zgodovinarja s kritiko, pripombami in nestrinjanji dosežejo že kar prek mobilnega telefona.«¹ Zato se v tem članku namenoma osredotočamo na poučevanje sodobne zgodovine v povezavi z metodo uporabe pisnih virov pri pouku zgodovine. Pisni viri so za raziskovalca življenjskega pomena, saj se na njih opira ne glede na to, ali raziskuje srednji vek ali novejšo zgodovino.

Vire učitelj pojmuje drugače, kot bi jih raziskovalec, saj skušamo z njimi doseči drugačne cilje. Kako lahko učitelj v učno uro vplete metodo dela s pisnimi viri, natančneje s časopisnimi članki? Na kaj mora biti pozoren? Kaj lahko sprašuje vir?

Na vsa ta vprašanja bomo skušali odgovoriti na primeru dela s članki iz slovenskega tednika Kmečki glas. Cilj bo spoznati poročanje tega medija o aktualnih političnih dogodkih kot tudi o pričakovanih glede položaja slovenskega kmeta v samostojni državi. Učitelj bo uporabo časopisa izkoristil za ponavljanje snovi.

METODA UPORABE PISNIH VIROV PRI POUKU ZGODOVINE S Poudarkom NA UPORABI ČASOPISOV

»Sodobna didaktika poudarja, naj bo težišče učnega dela in učnih aktivnosti na učencu, praksa pri zgodovinskem pouku pa kaže, da lahko med aktivne metode uvrstimo tudi metodo dela z zgodovinskim besedilom.«²

Pisne vire po 19. stoletju delimo na dokumentarne in pripovedne. Med slednje sodijo biografije, zgodovinski epi, anali itd., h dokumentarnim pa prištevamo različne listine, akte, časopise, matične knjige.³ Pri pouku lahko uporabimo najrazličnejše pisne vire – kronike, poročila, spominska pričevanja, časopisne članke, statistične pregledne, literarna besedila –, »ki bodo s svojo sugestivnostjo in bogastvom umetniškega izraza zelo pritegnili učence, obogatili njihove predstave o določenih zgodovinskih razmerah ter motivirali življenjsko in konkretno razmišljanje učencev. Zato ni potrebno učitelju imeti preveč didaktičnih pomislov glede vključevanja takšnih del v pouk.«⁴

¹ Pesek, R. (2007). Osamosvojitve Slovenije. Ljubljana: Nova revija, str. 11.

² Karba, P. (2005). Zgodovina v šoli v 21. stoletju – vse življenje uporabna popotnica. Vodnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 53.

³ Potočnik, D. (2013). Viri in pouk zgodovine. Maribor: Mednarodna založba za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, str. 29.

⁴ Potočnik, D. (2009). Zgodovina, učiteljica življenja. Maribor: Založba Pivec, str. 106.

NAPOTKI ZA DELO Z BESEDILI

Potočnik poudarja zlasti pravi izbor samega gradiva, kajti treba je izbrati tiste odlomke ali dele besedila, ki so metodično uporabni. Prednost uporabe pisnih virov vidi v tem, da učitelja spodbuja k ustvarjanju take učne ure, pri kateri so učenci čim bolj samostojni. V preteklosti so bile pogosto v uporabi zgodovinske čitanke.⁵ Zgodovinski pisni vir, tako Karba, mora biti učencem razumljiv, hkrati pa mora upoštevati tudi didaktične dejavnike in tako biti usklajen z učnimi cilji in načeli, ki jih skušamo doseči, ter razvojno stopnjo.⁶

Preveč zahtevna besedila učence odvrtaajo, premalo zahtevna pa jih dolgočasijo. Če želi učitelj spodbuditi kritično presojo besedil, mora izbrati tako gradivo, ki izraža nasprotujoča si stališča. Učitelju lahko priprava učne ure vzame več časa, vendar ta metoda prinaša kakovostnejše znanje učencev in tudi večje zanimanje za družbene probleme.⁷

Trškanova navaja dva načina uporabe metode dela z besedili. Pri prvem načinu se učenci osredotočajo na samo vsebino, torej podatke iz virov. Učenci najprej vir preberejo, ga obnovijo, obnovijo vsebino, poskušajo izluščiti bistvo, posplošujejo, konkretizirajo, sintetizirajo. Pri drugem načinu analizirajo avtorja in ugotavljajo, kdo je, kako je dobil svoje informacije, ali je morda pristranski, ali je pisal na temelju primarnih virov (pisnih, ustnih, materialnih).⁸

Potočnik predlaga različne možnosti uporabe zgodovinskih pisnih virov. Prednost daje najprej individualnemu delu učencev, šele po nekaj uspešno izvedenih učnih urah s to učno metodo pa naj jo učitelj začne izvajati s skupinsko obliko dela, ki je metodično zahtevnejša, od učitelja pa zahteva tudi večjo stopnjo organizacije.

Možnosti individualnega dela so:

- a) vsi učenci v razredu dobijo enak zgodovinski vir, a različne naloge;
- b) učenci dobijo različne zgodovinske vire, ki so tematsko povezani, in se ukvarjajo z istim problemom, vsebino.

Vsako individualno ali skupinsko delo se obvezno zaključi še s poročanjem o ugotovitvah.⁹

Pri delu s pisnimi viri, zlasti s časopisi oziroma časopisnimi članki, je nujno učencem postaviti vprašanja. Tiskani mediji so bili že od nekdaj (očitno ali prikrito) pristranski, strankarsko naravnani, zato je treba najprej odgovoriti na vprašanja o sami pristranskosti in objektivnosti podajanja informacij.

Danijela Trškan med drugim povzema tudi ta vprašanja:

- Katera politična stranka je izdajala ta časopis?
- Kateri dogodek opisuje?
- Kako opisuje dogodek?
- Kateri so podatki, ki jih časopis navaja?
- Ali časopis izhaja dnevno, tedensko, mesečno?
- Ali je to informativni časopis ali vsebuje osebna stališča?
- Kdo so glavni bralci?
- Na kateri strani je objavljen dogodek?
- Koliko prostora zavzema?
- Ali ima fotografije, karikature?
- Ali besedišče razkriva kakšno ideologijo?
- Ali je ton nevtralen, neoseben, angažiran, ironičen ali čustven?
- Ali je sporočilo dogodka popolno?
- Katere so jasne trditve, katere so dvoumne?¹⁰

5 Prav tam.

6 Karba, P. (2005). Zgodovina v šoli v 21. stoletju – vse življenje uporabna popotnica. Vodnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 53.

7 Homerová, M. (2009). Metody pro výuku práce s textem ve společenskovedních předmětech. Učitel'ské noviny .

8 Trškan, D. (2000). Metoda dela z besedili pri pouku zgodovine. V: Zgodovina v šoli, letnik IX, številka 3-4, str. 3.

9 Potočnik, D. (2009). Zgodovina, učiteljica življenja. Ljubljana. Maribor: Založba Pivec, str. 107.

10 Trškan, D. (2000). Metoda dela z besedili pri pouku zgodovine. V: Zgodovina v šoli, letnik IX, številka 3-4, str. 4.

Švec in Maňák navajata naslednje cilje, ki naj bi jih učenec dosegel z branjem besedila:

- iz besedila izluščiti glavne informacije in ideje,
- med njimi prepoznati odnose,
- jih soodvisno razporediti,
- njegovo vsebino razumljivo predstaviti,
- oblikovati lastno stališče do problema,
- k besedilu dodati svoje komentarje.¹¹

Pomembno je, da znajo učenci poiskati tudi skrita sporočila, npr. v propagandnih gradivih.¹²

Pri predmetu zgodovina je nujno, da učenci poznajo zgodovinske okoliščine; njihovo poznavanje je prvi pogoj za kakovostno delo z besedili. Če učenci ne poznajo širšega konteksta, metoda dela z besedili nima nanje nobenega pozitivnega vpliva. Znanje je prvi pogoj za pravilno interpretacijo zgodovinskega besedila.¹³

Časopisi, tako iz preteklosti kot tudi zelo sveži, so izvrstno učilo pri pouku zgodovine, kajti vsaka stran je napolnjena z zgodbami iz preteklosti, s pričevalci, utrinki iz socialne zgodovine in tako nudi neizčrpen vir za diskusijo v razredu.¹⁴ Založniki so se, denimo, združili v projektu NIE (Newspapers in Education – Časopisi v izobraževanju), s katerim želijo spodbujati uporabo časopisnih člankov pri pouku. NIE je mednarodni program, s katerim želijo spodbujati pismenost tako, da učitelji pri pouku uporabljajo časopise. Učenci se tako učijo matematiko, zgodovino, jezik, naravoslovje, družboslovje, državljsko vzgojo in etiko.¹⁵

Za delo s časopisom ali s časopisnimi članki veljajo vsi napotki, ki veljajo za besedila na splošno, poleg tega pa seveda upoštevamo tudi napotke za delo s slikovnim gradivom, saj je mnogo člankov opremljenih s fotografijami, ki so prav tako zanimiv in privlačen vir.

ČASOPIS KMEČKI GLAS

Časopis Kmečki glas je začel izhajati v medvojnem času, in sicer na pobudo vodstva Osvobodilne fronte; namen je bil političen, saj naj bi z izdajanjem lista za kmetovalce ideje fronte povezali tudi s kmečkim zaledjem. 1. junija 1943 je Vlado Kozak v Kočevskem rogu izdal prvo številko Kmečkega glasa, v katerem se je pisalo ne samo o kmetijskih temah, pač pa tudi o političnem dogajanju in o združevanju jugoslovanskih narodov. Že naslednje leto pa so kljub temu zaplenili prvo številko drugega letnika, in sicer na ukaz Borisa Kidriča, kajti v časopisu naj ne bi pisali v korist Tatarov, sicer jugoslovanskih zaveznikov. Tako vidimo, da je bil časopis kritičen že v svojih začetkih. V nadaljevanju so morali celo ukiniti prilogo Umni kmetovalec, ki je vsebovala strokovne nasvete s področja kmetijstva, češ da s tem časopis podpira zasebne kmete. Spet so uvajali več politično-vzgojnih tem o poljedelstvu in zadružništvu v novi Jugoslaviji. Konec 50. in v začetku 60. let pa je prihajalo vse več pritožb glede politične naravnosti vsebine s strani bralcev, pa tudi sami uredniki so bili v precepu med socialistično politično ideologijo in med pisanjem za kmeta, strokovnimi nasveti in koristnimi informacijami brez političnih namenov. V 70. letih se je spet pojavil val člankov s socialistično vsebino, povezanih s partijo, v začetku 80. let pa so časopis tudi strogo nadzirali, čemur so se novinarji upirali in se borili za svobodno poročanje. Že malo pred osamosvojitvijo in po njej pa se je časopis dokončno otrese spon bivše politične oblasti.¹⁶

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE PRI POUKU ZGODOVINE

Osamosvajanje Slovenije je proces, ki se je začel v zametkih že takoj po drugi svetovni vojni. Prišlo je namreč do delitve med zagovorniki centralizma in tistimi, ki so zagovarjali federalistično ureditev. Seveda takrat politiki niso imeli v mislih samostojne, demokratične Slovenije, pač pa so se zavzemali le za boljši položaj v okviru Jugoslavije. Po smrti Josipa Broza - Tita leta 1980 pa so se razmere začele zaostroovati, a kljub temu še ni

11 Maňák, J. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido, str. 219.

12 Homerová, M. (2009). *Metody pro výuku práce s textem ve společenskovedních předmětech*. Učitel'ské noviny.

13 Prav tam.

14 Historic Newspapers in Education. <http://www.historic-newspapers.co.uk/info/teaching-history-resources/> (dostop: 21. 9. 2014).

15 Newspapers in Education. <http://www.nwintimes.com/app/nie/> (dostop: 21. 9. 2014).

16 Naših 60 let skupaj z vami. Brezplačna priloga tednika Kmečki glas. (2003). Ljubljana: Založba Kmečki glas, str. 6–15.

prišlo do očitnejših pobud, saj je bila Slovenija v precepu med velikim vložkom, ki ga je dala skupni državi, in med varnostjo ter zaščito, ki ji jo je ta nudila. Prav tako ni bil zane-marljiv gospodarski vidik, saj je skupna država zagotavljala velik trg. Po prvi jasno izraženi pobudi o neodvisnosti v 57. številki Nove revije, ki jo je oblikoval krog intelektualcev, in po procesu proti četverici so se v družbi začele širiti zahteve po demokraciji in proti centralizmu. Tone Pavček je 8. maja 1989 prebral Majniško deklaracijo, prav tako je bil izdan alternativni program Temeljna listina Slovenije 1989, ki je izražal podobne ideje. Zaradi nesoglasij je razpadla Zveza komunistov Jugoslavije. Oblikovana je bila slovenska skupščina, v kateri so sprejeli Deklaracijo o suverenosti RS. 23. decembra 1990 je bil izveden plebiscit, na katerem se je 88,5 % vseh volilnih udeležencev opredelilo za samostojnost in suverenost Slovenije.¹⁷

25. junija 1991 so bili sprejeti Temeljna ustavna listino o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, s katero se je Republika Slovenija konstituirala kot samostojna država, Deklaracija o neodvisnosti in še nekaj zakonov, s katerimi je Slovenija prevzela precej pristojnosti na različnih področjih. Istega dne se je začela seja Zveznega izvršnega sveta, kjer so naslednji dan, 26. junija 1991, sprejeli sklep, da bo prevzel vse naloge v zvezi s prehodi državne meje. Zvezna vlada je prepovedala postavljanje mejnih prehodov znotraj SFRJ, prav tako pa je bilo treba odstraniti vse že postavljene prehode. Na podlagi teh sklepov je JLA začela napad na Slovenijo.¹⁸

Prišlo je do vojaških spopadov med JLA in Teritorialno obrambo ter slovensko policijo, takratno milico. Posredovanje s silo je bilo neizogibno tudi zato, ker niti vodstvo SFRJ niti vrh JLA nista imela opredeljenega stališča do odcepitve niti izdelanega koncepta preprečitve le-te; zato so vedeli le, da do sprememb v sestavi SFRJ ne sme priti. Cilj slovenske strani je bil jasen, torej ohraniti državno samostojnost in ozemlje. Namen vojaškega posredovanja SFRJ pa je bil le zasesti mejne prehode ter izolirati Slovenijo pred zunanjim svetom.¹⁹

7. julija 1991 je na Brionih prišlo do pogajanj med SFRJ, Hrvaško, Srbijo in Slovenijo. Po dolgotrajnih pogajanjih so sprejeli Brionsko deklaracijo, s čimer so narodi SFRJ dobili avtonomijo in možnost lastnega odločanja, prepovedali so nasilje in enostranske ukrepe. Izpustiti so morali tudi vojne ujetnike.²⁰ Med desetdnevno vojno je bilo na strani JLA 163 ranjenih in 39 mrtvih, na slovenski strani pa med civilisti 38 ranjenih in 5 mrtvih, med miličniki 22 ranjenih, 4 mrtvi ter med teritorialci 89 ranjenih, 4 mrtvi.²¹

23. decembra 1991 je bila sprejeta slovenska ustava, s čimer je bila Slovenija opredeljena kot demokratična republika ter kot pravna in socialna država, v kateri ima oblast ljudstvo. Vsebuje tudi zapisane temeljne človekove pravice in svoboščine ter delitev oblasti na zakonodajno, izvršno in sodno.²²

Poznavanje slovenske sodobne zgodovine, zlasti tiste v devetdesetih letih, je pri otrocih in mladih po koncu šolanja slabo. Vzrok tega je vsekakor v tem, da preprosto zmanjka časa za obravnavo teme. To je tudi čas nesoglasij, razdorov v politiki, ko se je prenehala prevlada ene politične stranke in se je začelo obdobje pluralizacije.²³

PRIMER UPORABE ČASOPISA PRI POUKU ZGODOVINE – UPORABA ČLANKOV IZ KMEČKEGA GLASA PRI UČNI URI

Ker je uporaba časopisa oziroma pisnih virov najbolj učinkovita šele takrat, ko so učenci že seznanjeni z zgodovinskimi dejstvi, bomo v nadaljevanju predstavili možnost uporabe časopisnih člankov pri ponavljanju snovi, zlasti po obravnavi teme Osamosvojitve Slovenije oziroma širše teme Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju. Predlog dela s časopisom je primeren tako za gimnazijske programe kot tudi za srednje strokovno izobraževanje. V tej uri bo učitelj z dijaki s pomočjo obravnave člankov ponovil nekatere vidike osamosvajanja, pričakovanj ob njem ter posledic, zlasti tistih na gospodarskem področju. Predlagano učno pripravo lahko izvedemo tudi kot pripravo na preverjanje znanja.

17 Slovenska zgodovina v besedi in sliki. (2003) Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, str. 201–225.

18 Marolt, J. et al. (1998). Slovenci skozi čas. Kronika slovenske zgodovine. Ljubljana: Založba Mihelač, str. 503–509.

19 Osamosvojitve Slovenije. Priročnik za učitelje osnovnih in srednjih šol. (2008). Ljubljana: Zavod za šolstvo RS, str. 111–121.

20 Prav tam, str. 141.

21 Marolt, J. et al. (1998). Slovenci skozi čas. Kronika slovenske zgodovine. Ljubljana: Založba Mihelač, str. 510–511.

22 Prav tam, str. 511.

23 Osamosvojitve Slovenije. Priročnik za učitelje osnovnih in srednjih šol. (2008). Ljubljana: Zavod za šolstvo RS, str. 6–7.

UVODNA MOTIVACIJA

ČAS	UČITELJ	DIJAK
(5 MINUT)	<p>Učitelj s seboj prinese v razred časopis Kmečki glas (novejšo izdajo ter starejšo izdajo, po možnosti iz leta 1991). Pokaže tudi nekaj slik naslovnice takoj ob začetkih izhajanja časopisa.</p> <p>Vpraša jih:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ali je ta časopis tudi zgodovinski vir? • Katere podatke, menite, lahko najdemo v njem? • Od kod so avtorji črpali podatke za pisanje svojih prispevkov? 	Učenci odgovarjajo na vprašanja in sodelujejo v pogovoru o pomenu časopisa kot zelo uporabnega zgodovinskega vira.

Učitelj s seboj v razred prinese nekaj izvodov časopisa, če ima možnost, tudi nekaj števil iz leta 1991. S tem pri učencih vzbudi zanimanje in jih pritegne k prebiranju časopisa. Prek pogovora ugotovijo, da so časopisi odlični zgodovinski viri in pričevalci o življenju v preteklosti, saj predstavljajo odsev življenja določenega časa. Učitelj se z dijaki pogovarja tudi o tem, od kod so avtorji prispevkov črpali podatke, sploh v preteklosti, ko še ni bilo interneta. Tu se dijaki zavedo tudi pomembnosti tiskane besede v preteklosti, ki je bila glavni in najbolj trajen prenosnik informacij.

Prva naslovnica Kmečkega glasa iz leta 1943.
(Vir: Naših 60 let skupaj z vami. Brezplačna priloga tednika Kmečki glas. (2003). Ljubljana: Založba Kmečki glas, str. 7.)

Poletje 1991 »na kmetih«:
Odmevi slovenske osamosvojitve
v časopisu Kmečki glas v luči
aktualnih dogodkov, kmetovanja in
agrarne politike ter uporaba časopisa
pri pouku zgodovine v srednji šoli

Naslovnica sodobnega Kmečkega glasa,
avgust 2014.

(Vir: Kmečki glas. Facebook.

Dostopno na: <https://www.facebook.com/442716742529652/photos/pb.442716742529652.2207520000>.

1413815977/522572774544048/?type=1&theater (dostop: 11. 10. 2014).)

OSREDNJI DEL

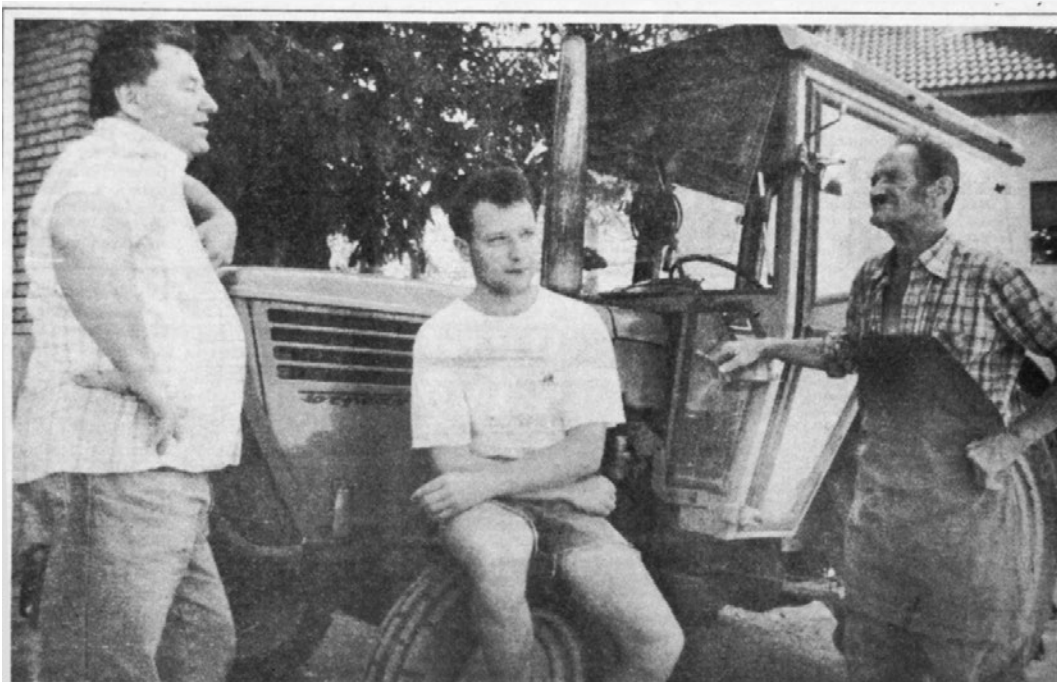
ČAS	UČITELJ	DIJAK
20 MINUT	<p>Učitelj na kratko predstavi zgodovino časopisa Kmečki glas in okoliščine njegovega nastanka ter izhajanja skozi čas. Pove, da bodo dijaki to učno uro prebrali članke iz časa slovenske osamosvojitvene vojne.</p> <p>Učence pozove, da se razdelijo v 5 skupin. Vsaka skupina bo dobila svoj članek z vprašanji, na katera bodo morali odgovoriti, hkrati pa si lahko pomagajo z učbenikom za zgodovino.</p>	<p>Učenci poslušajo.</p> <p>Učenci se razdelijo v skupine in začnejo z delom.</p>
5 MINUT	<p>Ko učenci odgovorijo na vprašanja, jih učitelj pozove k poročanju povzetkov.</p> <p>Učitelj na tablo zapisuje ključne besede člankov. Pozove učence, naj članke poskušajo kronološko ustrezno razvrstiti. Poleg ključnih besed/povzetka napiše vrstni red člankov od najstarejšega do najmlajšega.</p>	<p>Poročevalci predstavijo povzetke člankov.</p> <p>Učenci dajejo predloge in utemeljujejo vrstni red člankov.</p>
10 MINUT	<p>Učitelj nato povabi prvo skupino, da začne s poročanjem. Temu sledijo poročanja preostalih skupin, pri čemer odgovorijo na vsa vprašanja na delovnih listih.</p>	<p>Predstavijo odgovore na vprašanja.</p>

Učitelj razdeli učencem 5 različnih (kronološko nepravilno razvrščenih) člankov z vprašanji.

DELOVNI LIST

1. DA BO ZADRUGA SPET KMETOVA

Preberite članek in odgovorite na vprašanja.

BO – NE BO... – Temeljite razprave o tem, kakšne bodo zadruga po izidu od lanske jeseni pričakovanega zakona o zadrugah, potekajo ne le v vladi in skupščini, temveč tudi na kmečkih dvoriščih – prav kmete zakon namreč najbolj zadeva. Od leve proti desni: Rado Šteblaj z Iga je, sodeč po nasmehu, prepričan, da bo vse v redu, Tomaž Pucihar dvomi (kar pri mladini, ki smo jo potisnili iz enega sistema v povsem drugega, ni nič čudnega), gostilničar Pri Ulčarju pa meni, da bodo ljudje vsekakor prišli k njemu – če ne iz veselja, pa na jezo. Fotografija: Slavko Kvas.

V evljarvena zakonodaja obravnava zadruga kot organizacije združenega dela v družbenolastniškem sistemu. Iko so bili člani zadrug v neustreznem položju in niso mogli samostojno odločati o zadeh, zaradi katerih so zadruga ustanovili. tkon o zadrugah, ki ga je minuli teden evelja slovenska vlada in ga bo zelo kmalu ajmo) sprejela tudi republiška skupščina, postavlja zadruga zadruga znova na klasične telje, kar preprosto pomeni, da bodo z za- go upravljali kmetje, da bodo odločali vojih pridelkih od njive pa do trgovine, da lo prostovoljno vstopali in izstopali in usta- vljali zadruga tam in takrat, kjer, kadar in kar jih bodo potrebovali. Da bodo skupaj oovali krmila, gnojila, stroje, skupno po- ali pridelke in izdelke trgu – morda tudi

zunanjemu – in da bo vsaka zadruga, kot je zapisano že kar v prvem členu novega za- kona, pospeševala gospodarske koristi svojih članov.

Nada Podlogar

DA BO ZADRUGA SPET KMETOVA

Ime »zadruga« spet dobiva nekdanji za- upni prizvok – čeprav bo ponekod še trajalo, da se bodo kmetje znebili neprijetnega, glo- boko v kosteh tichega spomina na KDZ

(Kmetijska delovna zadruga) ali KOZ (Kmetijska obdelovalna zadruga). Prav to pa so želeli doseči predlagatelji – slovensko kmetijsko ministrstvo – s postavitvijo zadruga- ništva na klasične temelje, kmetu v zaslabo in pomoč, ne pa v oviro in nezaupanje.

Kakšna bo torej »nova« zadruga? Takšna, da bo kmet stopil v zadruga trgovino ali pisarno kot v svoj dom, z zaupanjem, ne s strahom, in bo odšel zadovoljen, ne pa razočaran, jezen ali morda celo z občutkom, da je ogojufan.

Seveda spet ne bo vsem prav. Saj poznamo tisto staro – trije Slovenci, pet mnenj, in pa tisto še starejšo – kakorkoli se obrnemo, imamo določene zadeve – zadaj... A predla- gatelji zakona so storili, kar so največ mogli. Vse drugo je zdaj odvisno od zadrugačnikov.

Da bo zadruga spet kmetova. V: Kmečki glas, 24. julij 1991, št. 30, leto XLVIII, str. 1.

1. Povzemite vsebino članka.

2. Kaj prikazuje slikovno gradivo? Zakaj je avtor članka vključil tudi fotografijo?

3. Katere tri poklice oz. generacije članek predstavlja? Kakšna so njihova pričakovanja ob osamosvojitvi?

4. Kakšna je razlika med zadrugami v starem in v novem sistemu? Ali poznamo zadruga tudi danes? Za katera področja dela?

2. Izvršni svet sprejel tri temeljne zakone: PRIVATIZACIJA, DENACIONALIZACIJA, ZADRUGE

Preberite članek in rešite naloge.

Izvršni svet sprejel tri temeljne zakone
PRIVATIZACIJA,
DENACIONALIZACIJA,
ZADRUGE

O zakonih o lastninskem preoblikovanju podjetij (privatizaciji), o denacionalizaciji in o zadrugah razpravljamo že tako dolgo, da je republiški vladi minili teden le uspelo oblikovati vse tri predloge. O tem bodo kajpak prav kmalu govorili tudi v skupščini, kjer je kljub temu, da so bili vsi trije zakoni z javno razpravo, pripombami, predlogi in zahtevami spremenjeni tudi do treh četrtin, še pričakovati precej razprave. Minister za pravosodje in upravo RAJKO PIRNAT meni, da vsaj z zakonom o denacionalizaciji ne bo nihče zadovoljen (in najmanj predlagatelj, kar glede na spremembe sploh ni nič čudnega), da pa je treba občutljive pravne operacije, kar lastništvo neudomno je, opravljati s skalpelom in ne s sekuro – kar pomeni zapletene in dolgotrajne postopke ob kar največjem spoštovanju pravnega reda in pravne varnosti.

Privatizacija

Zdajšnji predlog je pravzaprav pripravljen na povsem novih temeljih. Bistvo zakona je delitev podjetij na velika, srednja in mala, od tega pa je odvisen tudi način obravnave. Varovali naj bi interese podjetništva in proizvodnje, hkrati pa bili kar se da pravični pri vračanju lastnikom. Velika podjetja (z več kot pesto zaposlenimi) se bodo morala preoblikovati v delniške družbe (pri čemer bodo delničarji vsi Slovenci, države lastnine ne bo več) v 60 dneh po izidu zakona, srednja in mala podjetja (več oziroma manj) kot 125 zaposlenih) pa v enem letu. V petih letih pa naj bi na osrednji republiški sklad za razvoj prenesli od 30 do 50 odstotkov delnic, izdanih za obstoječi družbeni kapital, druge pa prodali svojim delavcem (30 odstotkov) in drugim interesentom. Republiški sklad za razvoj bo izročil 15 odstotkov delnic od vsakega podjetja slovenskemu odškodninskemu skladu, 20 odstotkov pokojninskemu skladu, 35 odstotkov vrednosti vseh zbranih delnic pa na novo nastalim investicijskim družbam.

Denacionalizacija

Vzeti je lahko, vrniti pa dokaj težje, zlasti če so zadeve v lasti kogarkoli, ki se je 9. 5. 1945 komaj rodil in za takratne postopke ni kriv, morda pa z njimi niti ni dočela seznanjen. Zakon, ki ureja denacionalizacijo, je tesno povezan s procesom privatizacije, sodelovalo pa je tudi Združenje lastnikov razlaščenega premoženja. Bistvena sprememba prvotnega osnutka (od katerega je ostala komaj slaba četrtina) je vključevanje površin, odvzetih z arondacijo in z različnimi darilnimi ali drugimi pogodbami, ki so jih bivši lastniki sklenili z državo, kar pa bo v pristojnosti sodišč.

Dediči so praviloma le fizične osebe, izjemoma Cerkev kot civilna pravna oseba. Praviloma se vračajo nepremičnine, tudi kmetijska in gozdna zemljišča, v naravi. Omejitev so le v primeru splošnega interesa ali ekonomike – če bi se z vrnitvijo posamezne parcele, ki je v sklopu večjega kompleksa trajnega nasada ali v večji parceli, nastali z arondacijo ali komasacijo, okrnili funkcionalnost teh kompleksov ali pa bi nastala takšna razdrobljenost, ki bi onemogočala ekonomično obdelavo, se vrne upravičencu v prvem primeru njegovo zemljišče v last, ne pa v posest, z najemno pogodbo za (za zdaj) pet let. V drugem primeru – da se zemljišča ne bi razdrobila – pa se upravičencu zagotovi so-lastninski delež na tem kompleksu, sledi pa komasacija ali drugačna razdelitev teh parcel v nepravdnem postopku ali sporazumno z drugimi so-lastniki. V obeh primerih ostane kompleks fizično nerazdeljen z najemniškim odnosom med zdajšnjim in prvotnim lastnikom. Če upravičenec ne zahteva vrnitve kmetijskih zemljišč, dobi priznanico Sklada za kmetijska zemljišča in gozdove Republike Slovenije, s katero lahko zemljišča ali gozdove kupi iz Sklada za kmetijska zemljišča in gozdove ali od drugih lastnikov (zadeva je prenosljiva in bi zemljo morda kupil kdo drug) ali pa jo zamenja za obveznice pri Slovenskem odškodninskem skladu. Denarna podlaga za odškodninski sklad bo določen del kapitala, ki se bo stekal vanj iz privatizacije podjetij, prodaje družbenih stanovanj in kmetijskih zemljišč. Razlaščeni lastniki so se nekako strinjali, da velikih kmetijskih kombinatov ne gre razpuščati čez noč, odpovedali pa so se tudi vračilu izgubljenega dobička. Po besedah ministra Pirnata so pač dosegli nekakšen razumen kompromis.

Zakon o zadrugah

Predlog zakona temelji na načelu klasičnega zadrugištva, kakršno smo imeli do druge vojne in ga ima Evropa še danes. Zadruga je po tem zakonu organizacija vnaprej nedoločene števila članov, ki ima namen posepevati gospodarske koristi svojih članov, temelji pa na prostovoljnem vstopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov. Zadrugo ustanovijo lahko najmanj tri fizične ali pravne osebe, ukvarja se lahko z več registriranimi dejavnostmi, vodi jo direktor, ki ga imenuje upravni odbor, ali predsednik zadruga, če zadruga nima upravnega odbora, najvišji organ pa je občni zbor. Vsak član mora ob vstopu vplačati članski delež – najmanj enega, lahko pa tudi več prostovoljnih.

Do tu pravzaprav ni bilo prav veliko spornega, pač pa je še vedno nekaj vprašanj o 10. poglavju predloga zakona, ki govori o vračanju združnega premoženja, ustvarjenega v trajnejšem sodelovanju z združnimi organizacijami.

Drobnotalstniška struktura, je pojasnil kmetijski minister Jože Osterc, onemogoča kmetom, da bi se kot podjetniki pojavljali na trgu – to morejo le združeni na podlagi združnih načel. Na teh načelih je zgrajeno zadrugištvo v srednji Evropi tudi glede združne predelave, pri nas pa kmetje skoraj niso sodelovali v predelavi in trženju. Zadrugištvu bi torej kazalo dati prednost pri lastnitvenju predelovalnih obratov, kar bi dajalo članom večjo možnost, da sodelujejo pri upravljanju. To naj bi upoštevali pri lastnitvenju 20 klavnice, 11 vinskih kleti, 8 mlekarin in štirih obratov čmeljarstva, mešalnic, Tovarni sladkorja Ormož in Mlinopek Murska Sobotna, če bodo zadrugi upravičenci izrazili to željo, sicer bo zanje veljal zakon o privatizaciji. Z večjim vplivom združnih upravičencev na združno predelavo se bomo izognili novim gradnjam vzporednih predelovalnih obratov (pri čemer niti zdajšnji niso povsem izkoriščeni!).

Vračanje združnega premoženja naj bi potekalo po postopku, predvidenem z zakonom o denacionalizaciji, prav tako povezanem z zakonom o privatizaciji. Na vračanje združnega premoženja ne vpliva pravica združnih upravičencev pri lastnitvenju omenjenih predelovalnih obratov.

Počakati bo treba še, kaj bodo dejali poslanci v republiški skupščini. Zagotovili pa so vsaj to, da ne bomo dolgo čakali.

N. P.

Izvršni svet sprejel tri temeljne zakone: PRIVATIZACIJA, DENACIONALIZACIJA, ZADRUGE. V: Kmečki glas, 24. julij 1991, št. 30, leto XLVIII, str. 3.

1. Na kratko povzemite vsebino članka.
2. Kaj je privatizacija?
3. Kakšne oblike podjetij predvideva novi zakon?
4. Kaj se bo zgodilo z državno lastnino?
5. Kaj je denacionalizacija?
6. Kako so bile nepremičnine kmetom odvzete in zakaj?
7. Kakšne so oblike vrnjenega premoženja?
8. Na katerih osnovah deluje klasično zadrugištvo? Kaj je glavni cilj zadruga?

3. Kaj bo po 26. Juniju drugače. PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI

Preberite članek in rešite naloge.

Kaj bo po 26. juniju drugače

PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI

Po vsem, kar se je pri nas dogajalo zadnje dni, se je večina Slovencev že streznila vsaj toliko, da na nameravani dan osamosvojitve najbrž ne pričakujejo niti »čudeža« (ne glede na to, kako kdo to besedo razume) niti najbolj črnega pogroma, najsi bi prišel od kjerkoli. Dovolj jasno smo namreč pokazali, da vztrajamo pri odločitvi o samostojnosti, pa tudi, da smo se (še) pripravljene pogovarjati o vseh rešitvah, ki bi olajšale ta korak tudi drugim, ne samo Sloveniji in njenim ljudem.

In kakorkoli že bomo (ali pa ne, kajti zgodi se lahko še marsikaj) praznovali našo neodvisnost, ostajajo stvari, ki jih ljudje morajo vedeti, na katere tudi zahtevajo odgovor. Najprej: pripravljena in sprejeta je vsa osamosvojitvena zakonodaja. Zaradi nje se ne bo nikomur nič zgodilo vsaj še naslednjih šest mesecev, kajti

vsakdo bo imel čas za odločitev glede državljanstva, (če bo izpolnjeval pogoje zanj). To namreč najbolj skrbi Neslovence med nami. V naslednjih treh letih nameravamo tudi prevzeti v svoje roke varstvo meja in vojaške objekte (prvo tretjino teh že letos avgusta). Za vse dejavnosti, povezane s tem in z delovanjem nadzora na tleh in v zraku, so pripravljene podrobni terminski načrti. To pomeni, da bodo morebiti prizadeti le posamezniki, zdaj zaposleni v teh službah in dejavnostih, večina pa sploh ne. Tudi to vemo, da bodo granicarje na meji zamenjali slovenski miličniki, jugoslovanske carinike pa njihovi slovenski kolegi v ustreznih uniformah. Zanesljivo se bo to zgodilo na avstrijski, italijanski in madžarski meji. Na meji s Hrvaško pa le, če se (oboji!) ne bi znali pametneje dogovoriti. Ne vemo pa, kdaj naj bi prevzeli dejansko oblast na teh območjih. V zraku pa še vedno visi odgovor

na vprašanje, koliko bo mejnih prehodov na Kolpi, povedano po domače, in kje vse bodo Zgornja številka se giblje med 30 in 40.

Seveda pa ljudi ob meji bolj kot druge z nima, kakšno bo posledaj njihovo življenje. Bod še hodili na sejme v Karlovac, Varaždin in kaj dlje, bodo smeli (brez novih dajatev) prodajati na ono stran, zlasti hlodovino in les itd. O vsem tem lahko le bolj ali manj ugibamo. Mislimo pa si, da ureditev ne bi smela biti slabša od sedanjih.

Obstaja pa tudi želja in hotenje, katere izpolnitev ob najboljši volji ni v naših rokah. Želimo, da ne bi ostali predolgo nerazumljivo – pri nas doma in za mejami v prostoru, katerega del hočemo postati in se zato potegujemo za mednarodno priznanje neodvisne države Slovenije.

M. C.

Kaj bo po 26. juniju drugače. PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI. V:

Kmečki glas, 19. junij 1991, št. 25, leto XLVIII, str. 1.

1. Na kratko povzemite vsebino članka.

2. Kakšne spremembe v delovanju mejnih prehodov se predvidevajo?

3. Kakšne spremembe v delovanju mejnih prehodov se predvidevajo?

4. Kakšna so predvidevanja glede gospodarskega sodelovanja s preostalimi deli skupne države v prihodnje?

5. Ali članek izraža osebno stališče avtorja?

4. KAJ SO REKLI O OSAMOSVOJITVI?

Preberite članek in rešite naloge.

1. Povzemite vsebino članka.

2. Ali članek sporoča kakršno koli strankarsko pripadnost?

3. Zakaj je avtor za izjave izbral prav te posameznike?

4. Predsednik predsedstva Republike Slovenije omenja razglasitev obdobja demokracije v Parizu. kateri dogodek omenja Kučan?

Posebej za Kmečki glas. KAJ SO REKLI O OSAMOSVAJANJU. V:

Kmečki glas, 26. junij 1991, št. 26, leto XLVIII, str. 1.

Posebej za Kmečki glas

KAJ SO REKLI
O OSAMOSVOJITVIPredsednik predsedstva Republike
Slovenije Milan Kučan

Nal čas je doba demokracije, miru in enotnosti v Evropi – so razglasili voditelji Evrope in Severne Amerike novembra lani v Parizu; tudi za slovenski narod. Slovenci jemljemo svojo usodo v svoje roke in pravi s tem ustvarjamo razmere za enakopravno in teorno sodelovanje z narodi, s katerimi smo doslej živeli v skupni državi, s svojimi sosedi ter vsemi drugimi narodi Evrope in sveta.

Predsednik slovenske skupščine dr.
France Bučar

Gre za trdnost, veliko odgovornost in voljo naroda. Ta korak pomeni prelomnico v našem življenju. Treba je povedati, da prisilna določena rešitve, ki pa ostaja v racionalnih okvirih, in lo poskušamo upeljati.

Predsednik vlade Lojze Peterle

Pri porodu je pomembno tako, da se mati razveseli, lele ko se otrok rodi. Prej pa so muke in težave. Zelo se veselim tega dne. Dne, ki se mora zgoditi, naj si hlo od zunaj tega leli ali ne.

Kmetijski minister dr. Jože Osterc

Moja želja in upanje je, da bomo slovenskega kmeta lažje začeli in mu omogočili razvoj v samostojni državi.

Ljubljanski nadškof in metropolit dr.
Alojzij Šuštar:

Vsi pričakujemo, kaj se bo zgodilo, in sam si iskreno želim, da bi bilo mogoče mirno uresničiti naše želje po samostojni Sloveniji. Ohranimo močno zaupanje in sodelajmo z vsemi poštenimi ljudmi na naši zemlji.

Poletje 1991 »na kmetih«:
 Odmevi slovenske osamosvojitve
 v časopisu Kmečki glas v luči
 aktualnih dogodkov, kmetovanja in
 agrarne politike ter uporaba časopisa
 pri pouku zgodovine v srednji šoli

5. S tanki čez Kog pri Ormožu. PODIVJALI, POŽGALI IN ODŠLI

Preberite del članka in odgovorite na vprašanja.

S tanki čez Kog pri Ormožu

PODIVJALI, POŽGALI IN ODŠLI

Vaščani Jastrebeca, Gomile in Koga, ki živijo ob poti Središče ob Dravi-Kog-Ljutomer in naprej proti Gornji Radgoni, pred dvanajstimi leti, ko so z odpovedovanjem zbrali denar za asfalt, niti sanjati niso mogli, da bodo po tej cesti prdirali tudi tanki. Približno 22 tankov in oklepnih vozil se je usodno sredo, 3. julija, valilo v koloni po koških strminah. Cesto, ki prinaša življenje in je povezana s svetom, je podivjana soldateska tokrat uporabila za sejanje smrti, spuščanje rafalov in požiganje. Na srečo ni bilo civilnih žrtev, pač pa so uničena gospodarska poslopja Ivana Haložana in Alojzije Šulek iz Gomile pri Kogu 7 ter 32, do kraja pa sta zgoreli poslopji sosedov in sorodnikov Ivana Praprotnika in Franca Robina na Jastrebcu 35 in 34.

Vojska, ki se je tokrat obrnila proti narodu, ki jo je hranil in jo še, se je iz varaždinske smeri prebijala proti Radgoni že od torka, 2. julija. Številne barikade na vseh poteh, tudi vaških, so jo ovirale in obtičali so na Preseki v ljutomerski občini, na Stari Gori pa so se spopadli s teritorialci. Za seboj so pustili tudi dva tanka na Bajzecu – eden je zapeljal s poti, drugi se je pokvaril. Ko so tanki v sredo takoj po opoldnevu nadaljevali pot, se je večina živčih ob

asfaltu umaknila k malo odmaknjenim sosedom. Tako pravi tudi Ivan Haložan: »Z otroki smo se skrili na sosednjem hribu, k hiši pa si nismo upali. Jokal sem, ko je zagorelo, domačije pa nisem mogel gasiti. Sosed nas je le opogumil, da smo se odpravili proti domu, še dokler smo videli tanke. S sekuro sem razbil vrata, spustil na prosto tri krave, ena je imela zlomljeno nogo in morali smo jo zaklati. Bali smo se, da se bo požar razširil tudi na hišo, saj se je že vnel del ostrešja. Gasilci iz Hermanc pa zaslužijo vso pohvalo, saj so gasili na svojo odgovornost, še ko so se tanki umikali proti Bajzecu in nam tako rešili hišo. Sosedje so nam takoj ponudili pomoč, vendar nam je najbolj potreben mir in da bi le obdržali cele glave,« pravi Ivan Haložan.

Alojzija Šulek je stara 79 let, že enajst let, od smrti svojega moža, živi sama. Vojska se je očitno spravila tudi nad starčke, kajti povsem ji je zgorelo gospodarsko poslopje.

Alojzija Šulek: »Še v drugi svetovni vojni ni bilo tako hudo, takrat sem le bežala. Na podstrešju je bilo še lansko seno, živine na srečo nimam, v ognju pa so zgorele tri kokoši, visoki plameni so zajeli tudi češnje. Bila sem pri sosedih, Pokrivačevih, ko smo opazili ogenj. Planila sem iz hiše, sosedje so mi že reševali pohištvo, tanki pa so se

še umikali po asfaltni cesti. Čakati na gasilce bi bilo prepozno, saj jim vojska ni dovolila pomagati. Zdaj sem na vikendu v bližini, z Ormoža so mi že pripeljali precej hrane. V svoji hiši zdaj ne morem niti kuhati niti spati. Za pomoč pa si najbolj želim miru in streho nad glavo na stara leta.«

Praprotnikove in Rubinove smo našli na pogorišču obeh poslopj, iz katerih se je še valil dim. Oboji imajo okoli tri

hektare zemlje z gozdom in vinogrdom vred. V hlevu je bilo ob požaru sedem prašičev, ki so poginili, krave pa so začasno privezali pri sosedih.

Franc Rubin: »Rafale so spuščali vse naokrog, krogle so mi švigale med nogami, sosedu so uničili novo fasado na hiši. Bili smo pri Praprotnikovih, ko se je vžgalo, vendar ne vemo kako, prav lahko bi bila zažigalna bomba. Ostali smo brez vsega orodja – vil, grabelj,

motik. Svetu moramo kazati tako sramoto, pa bi lahko prav lepo živeli, saj nam je prav zdaj začel lepo roditi pet let stari vinograd.«

Franc Praprotnik: »Smo pa veseli, da v nesreči nismo ostali sami. Obiskali so nas novinarji z vsega sveta, vendar bo najbolj koristna pomoč mir. V vojni pač ni mogoče ničesar obnoviti, že jutri lahko spet požgejo.«

Darja Zemlja

Franc Rubin: »Krogle so mi švigale med nogami.«

Pogorišče pri Rubinovih na Jastrebcu

Pogorišče pri Alojziji Šulek na Gomili pri Kogu

Alojzija Šulek: »Bilo je buje kot v drugi svetovni vojni.«

Prav tisti dan, ko so divjali tanki po Kogu, smo obiskali kmeta Stanka Maroša tik ob mejnem prehodu Cmurek na Tratah. Na cesti za Lakavec so bili traktorji – barikada – začasno umaknjeni. Pri Maroševih so bili teritorialci dobra dva dneva in pomagali so jim s hrano in gostoljubjem. Vojska pa zdaj, ko to pišemo, še ni končana, zato gospodar Stanko ni želel, da jih fotografiramo. »Že jutri lahko pridejo drugi in se nam maščujejo. Danes je sicer bolj mirno, le Avstriji so na kontrolnih poletih ob meji.« Stanko Maroš namreč že po zvoku loči vsa letala in v spominu mu bodo ostali preleti letal JA, ki so bombardirala na Šentilju. Vojska pa jim je prinesla tudi praktične težave. Mariborske mlekarne niso odvažale

S tanki čez Kog pri Ormožu. PODIVJALI, POŽGALI IN ODŠLI. V:

Kmečki glas, 10. julij 1991, št. 28, leto XLVIII, str. 5.

1. Na kratko povzemite vsebino članka.
2. Kje je prišlo do spopadov, kdo je vdiral prek meje? S kom so se spopadli?
3. Kaj so uporabili za vaške barikade?
4. Zakaj gospa Šulek pravi, da je ta vojna hujša od druge svetovne vojne?
5. Kakšno podobo slovenskih kmetij lahko razberemo iz članka in slikovnega gradiva?

ZAKLJUČNI DEL

ČAS	UČITELJ	DIJAK
5 MINUT	Učitelj nato vpraša dijake, kakšna je podoba slovenskega podeželja ob osamosvojitvi. <ul style="list-style-type: none"> Kakšna bi bila podoba Slovenije na različnih področjih danes, če ne bi prišlo do osamosvojitve? 	Dijaki odgovarjajo na vprašanja.

V zaključku ure učitelj uporabi metodo „if history“ oz „alternate history“, s katero želi dijake spodbuditi k razmišljanju o tem, kako bi bilo, če ne bi prišlo do osamosvojitve države.

Je vaja, s katero pogledamo v preteklost in se vprašamo: „Kaj, če?“ Kaj bi se zgodilo, če bi se neki zgodovinski proces ali dogodek razvil v drugačno smer? Kako bi to vplivalo na svet, v katerem živimo, ali pa vsaj na našo državo? Glavni cilj te metode je spodbujanje ustvarjalnosti in znanja.²⁴

SKLEP

Na podlagi primera uporabe časopisa Kmečki glas pri pouku smo ugotovili, da mora biti učitelj pri pripravi ure zelo previden. Pri izboru gradiv mora namreč upoštevati značilnosti razreda in dijakov: starost, predznanje, motivacijo, koncentracijo, fizično počutje (npr. utrujenost zaradi zadnje šolske ure itd.). Prav tako moramo paziti, da so članki ustrezno dolgi in napisani razumljivo. Ne smemo pozabiti na strukturiranje ustreznih vprašanj, s katerimi spodbujamo branje in razmišljanje o prebranem članku. Viri spregovorijo le, če jih znamo povprašati!²⁵

Učna ura je namenjena ponavljanju, torej učitelj predvideva, da imajo dijaki že neko znanje (bolj ali manj stabilno), ki ga utrdijo s pomočjo prebiranja člankov, ki vsebine predstavijo slikovito, realno. Prav to dijake spodbudi k bolj doživetemu sprejemanju zgodovine, lažje se identificirajo z dogodki. Čeprav nudi metoda dela s časopisi veliko prednosti, jo učitelji uporabljajo malo. Vzroke bi lahko iskali v relativnem trudu, ki ga mora učitelj vložiti v pripravo gradiv, in času, ki ga zahtevata izbor člankov in priprava vprašanj za nadaljnje delo.

LITERATURA IN VIRI

- Bloch, M. (1996). Apologija zgodovine ali zgodovinarjev poklic. Ljubljana: Studia humanitatis. Da bo zadruga spet kmetova. V: Kmečki glas, 24. julij 1991, št. 30, XLVIII, str. 1.
- Gabrič, A., Režek, M. (2011). Zgodovina 4. Učbenik za četrti letnik gimnazije. Ljubljana: DZS. Historic Newspapers in Education. Dostopno na: <http://www.historic-newspapers.co.uk/info/teaching-history-resources/> (dostop: 21. 9. 2014).
- Homerová, M. (2009). Metody pro výuku práce s textem ve společenskovedních předmětech. Učitel'ské noviny.
- Karba, P. (2005). Zgodovina v šoli v 21. stoletju – vse življenje uporabna popotnica. Vodnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
- Kaj bo po 26. juniju drugače. PREVEZMANJE ODGOVORNOSTI. V: Kmečki glas, 19. junij 1991, št. 25, leto XLVIII, str. 1.
- Kmečki glas. Facebook. Dostopno na: <https://www.facebook.com/442716742529652/photos/pb.442716742529652.-2207520000.1413815977./522572774544048/?type=1&theater> (dostop: 11. 10. 2014).
- Marolt, Janez et al. (1998). Slovenci skozi čas. Kronika slovenske zgodovine. Ljubljana: Založba Mihelač.
- Maňák, J. (2003). Výukové metody. Brno: Paido.
- Naših 60 let skupaj z vami. Brezplačna priloga tednika Kmečki glas. (2003). Ljubljana: Založba Kmečki glas.
- Newspapers in Education. Dostopno na: <http://www.nwitimes.com/app/nie/> (dostop: 21. 9. 2014).

²⁴ What is alternate history? Dostopno na: <http://www.alternatehistory.com/> (dostop 15. 10. 2014).

²⁵ Bloch, M. (1996). Apologija zgodovine ali zgodovinarjev poklic. Ljubljana: Studia humanitatis.

Osamosvojitve Slovenije, (2008). Priročnik za učitelje osnovnih in srednjih šol. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Posebej za Kmečki glas. KAJ SO REKLI O OSAMOSVAJANJU. V: Kmečki glas, 26. junij 1991, št. 26, leto XLVIII, str. 1.

Potočnik, D. (2013). Viri in pouk zgodovine. Maribor: Mednarodna založba za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru.

Potočnik, D. (2009). Zgodovina, učiteljica življenja. Maribor: Založba Pivec.

Pesek, R. (2007). Osamosvojitve Slovenije. Ljubljana: Nova revija.

Slovenska zgodovina v besedi in sliki (2003). Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.

Strmčnik, F. (2001). Didaktika. Osrednje teoretične teme. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Ljubljana.

Trškan, D. (2000). Metoda dela z besedili pri pouku zgodovine. V: Zgodovina v šoli, letnik IX, številka 3-4, str. 3-7.

What is alternate history? Dostopno na: <http://www.alternatehistory.com/> (dostop 15. 10. 2014).

POVZETEK

Uporaba pisnih virov, zlasti časopisnih člankov, je lahko zelo vznemirljiva in dinamična metoda, ki jo lahko učitelj uporabi pri pouku. Ker je časopis zelo neposreden vir in izraža resničnost, kot je dejansko bila, pušča tudi odprte možnosti za interpretacijo in ustvarjanje lastnega znanja. Časopis je dokumentarni pisni vir, ki ga je treba za uporabo pri pouku prilagoditi. Izbor gradiva je ključen, saj le z ustreznimi izbranimi časopisnimi članki učence spodbudimo k delu in jim nudimo zanimivo učno izkušnjo. Pri pouku lahko preučujemo le en članek z različnih vidikov ali pa obravnavamo več tematsko sorodnih člankov. Pred začetkom dela s časopisnimi članki je nujno, da učenci poznajo zgodovinske okoliščine in da imajo zadostno znanje o preučevani temi. Metoda dela s časopisi je predstavljena na primeru dela s časopisom Kmečki glas, ki je namenjen kmetovalcem že vse od svoje prve številke leta 1943. Z njegovo pomočjo smo utrjevali temo osamosvojitve Slovenije. Učna ura je tako sestavljena iz uvodne motivacije, glavnega dela, pri katerem učenci delajo samostojno po skupinah in nato poročajo o dobljenih rezultatih, ter zaključka, kjer učitelj za razbremenitev uporabi metodo »if history«. S pravilnim pristopom je lahko metoda dela s časopisi imenitna in zaželeno pri pouku zgodovine.
